

OPRACOWANIE PYTANIA

Symboliczne znaczenie widm i zjaw. Omów zagadnienie na podstawie *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Stanisław Wyspiański, *Wesele*

EPOKA

Młoda Polska

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Zjawy w *Weselu* nie są zwykłymi duchami - to projekcje wnętrza bohaterów: ich lęków, wyrzutów sumienia, marzeń i kompleksów. Każde widmo ukazuje się konkretnej osobie i mówi o tym, co ta osoba nosi w duszy. Trzeba pokazać, że przez zjawy Wyspiański przeprowadza rozrachunek z polską historią i diagnozuje niezdolność społeczeństwa do czynu.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

widma i zjawy

Postaci z aktu II (Chochół, Widmo, Stańczyk, Rycerz, Hetman, Upiór, Wernyhora), które przychodzą do konkretnych osób. Komisja oczekuje, że znasz pary i przesłanie każdej zjawy.

symboliczne znaczenie

To, co zjawa wyraża poza dosłownością: lęk, winę, marzenie bohatera albo prawdę o narodzie. Interpretacja, nie opis wyglądu i zachowania.

projekcja wnętrza

Zjawa jako uzewnętrznienie myśli bohatera – Wyspiański sam to podpowiada słowami Chochół, że na wesele przyjdzie to, co komu w duszy gra.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę, która od razu mówi, co symbolizują zjawy: projekcje wnętrza bohaterów i głos narodowej historii.
- ✓ Trzy-cztery pary zjawy-bohater z aktu II opisane z przesłaniem: Stańczyk i Dziennikarz, Rycerz i Poeta, Hetman i Pan Młody lub Upiór i Dziad, Wernyhora i Gospodarz.
- ✓ Kontekst z innym utworem, w którym duch odsłania prawdę, oraz wnioski o funkcji zjaw jako narzędzia diagnozy społeczeństwa.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Chochół: słomiana pałuba okrywająca krzak róży, zaproszona na wesele za podpowiedzią Racheli; przychodzi do małej Isi i zapowiada, że na wesele przyjdzie to, co każdy nosi w duszy. Symbol uśpionej, ale żywej pod słomą siły narodu i klucz do wszystkich pozostałych zjaw.
- Widmo i Marysia: zmarły narzeczony ukazuje się Marysi, która wyszła za Wojtkę, i przypomina dawną miłość. Zjawy najbardziej osobista – projekcja żalu i niespełnienia, bez wymiaru narodowego, ale pokazująca zasadę: każdy widzi własne wnętrze.
- Stańczyk i Dziennikarz: błazen Zygmunta Starego, symbol mądrości politycznej, wypomina Dziennikarzowi, że usypia naród i cynicznie godzi się z niewolą, po czym wręcza mu kaduceusz. Symbol sumienia inteligencji politycznej i jej bezsilności.
- Rycerz i Poeta: Zawisza Czarny, rycerz spod Grunwaldu, wzywa Poetę do czynu i mocy, a ten odkrywa pod przyłbicą pustkę i noc. Symbol siły, o której dekadenski poeta tylko pisze – rozdźwięk między słowem a czynem.
- Hetman i Pan Młody, Upiór i Dziad: Hetman Branicki, zdrajca z Targowicy, drwi z Pana Młodego za małżeństwo z chłopką; Upiór Jakuba Szeli przypomina Dziadowi rabację i chce obmyć się z krwi. Symbole hańby i krzywd historycznych, które dzielą naród i uniemożliwiają zbratanie.
- Wernyhora i Gospodarz (opcjonalnie): legendarny ukraiński lirnik i wieszcz powierza Gospodarzowi złoty róg i misję zwołania narodu, a jego koń gubi złotą podkowę, którą Gospodyni chowa do skrzyni. Jedyna zjawy, która nie wypomina, lecz daje szansę – symbol mitu narodowego zrywu, zaprzepaszczonego przez ludzi.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI

POLECANY

Dziady cz. II, Adam Mickiewicz

Duchy przychodzące na obrzęd dziadów (dzieci Józio i Róża, Zły Pan, Zosia) wygłaszają nauki moralne wynikające z ich win i braków za życia. Różnica: u Mickiewicza zjawy pouczają zbiorowość zgodnie z ludową etyką, u Wyspiańskiego wypominają konkretnym ludziom ich osobiste i narodowe winy.

LITERACKI

Makbet, William Szekspir

Duch Banka ukazuje się na uczcie tylko Makbetowi jako materializacja wyrzutów sumienia po zleconym morderstwie; nikt inny go nie widzi. Ta sama zasada co w *Weselu*: zjawy jest projekcją wnętrza bohatera, a nie zjawiskiem nadprzyrodzonym dostępnym wszystkim.

KULTUROWY

Malarstwo historyczne Jana Matejki (*Stańczyk, Wernyhora*)

Stańczyk zamyślony na balu i Wernyhora prorokujący losy Polski to postaci utrwalone przez obrazy Matejki, które Wyspiański, jego uczeń z krakowskiej Szkoły Sztuk Pięknych, znał doskonale. Kontekst pokazuje, że zjawy *Wesela* są cytatami z narodowej wyobraźni – dlatego widzowie od razu rozumieli, co symbolizują.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: zjawy w *Weselu* symbolizują ukryte myśli, winy i marzenia bohaterów, a zarazem służą rozrachunkowi z narodową historią.
- 2 Stańczyk i Dziennikarz oraz Rycerz i Poeta – zjawy jako lustro słabości inteligencji.
- 3 Hetman i upiór Szeli – powracające widma zdrady i konfliktu chłopsko-szlacheckiego, które dzielą naród.
- 4 Wernyhora i Gospodarz – symbol szansy na czyn narodowy i jej zmarnowania.
- 5 Kontekst: *Dziady* cz. II (Adam Mickiewicz) – Guślarz przywołuje dusze grzeszników, a Widmo Złego Pana odpokutowuje krzywdy wyrządzone chłopom: karę za zerwane jabłka i matkę z dzieckiem zostawioną na mrozie. Zestaw te zjawy z duchami *Wesela* – jedne przestrzegają moralnie, drugie wytykają Polakom wady narodowe; wniosek – zjawy to narzędzie diagnozy społeczeństwa, nie fantastyka.